Gonçalo Neves

Sajeso dil populo

Cent proverbi e dicaji en Ido

Editerio Sudo

Gonçalo Neves

SAJESO DIL POPULO

Cent proverbi e dicaji en Ido

Editerio Sudo

Lisboa, aprilo 2002

Editerio Sudo

editerio.sudo@gmail.com

1. Abismo vokas abismo: *malajo venas pos altra malajo*.

2. Aboyo di hundo mordo ne facas: *qua multe bruisas, ta tote ne nocas.*

3. Adportas vento lenii al favorati da Deo: *Deo helpas la homi meritoza*.

4. Advokato dil diablo[1]: *ta qua kontestas omno o pleas desagreabla rolo dum diskuti.*

5. Aglo mushi ne kaptas: *importanto ne sucias minucii.*

6. Altra kapo, altra mapo: *omnu havas sua opiniono o vidpunto.*

7. An la sandalo restez la shuisto![2]: *on devas judikar nulo exter la limiti di sua kompetenteso*.

---

[1] En la Romana kurio l'advokato dil diablo asumis la tasko objecionar propozo pri kanonizo.
[2] La Greka piktisto Apelles (4ma j.c. a.K.) expozis an sua pordo un de sua verki e celis su dop la telo por askoltar la opinioni e kritiki da preterpasanti.

8. Anke tu, Brutus![3]: *kustumala klamo por reprimandar konocato da qua on jus deceptesis.*

9. Askoltar per omna oreli: *askoltar tre atencoze*.

10. Asnon gratas asno: *afektacemi kambias exajerata laudi.*

11. Chanjas la homo, chanjas la komo: *omnu havas sua opiniono o vidpunto.*

12. Che botisto, omna shuo kun truo: *dicesas kande habilo, experto, specalisto, mestieristo edc ne juas l'avantaji di sua arto, di sua specala konoci o di sua kapablesi*.

Venis shuisto e remarkis defekto en la sandalo dil precipua figuro. Apelles emendis la eroro. Ye la *nexta dio la mestieristo rivenis, e remarkinte la emendo divenis kontenta ed audacis kritikar altra kozo en la gambo dil sama figuro. Lore Apelles aparis a lu dicante: "An la sandalo restez la shuisto!"

[3] Segun legendala klamo da Caesar, kande il rikonocis sua favorato Brutus inter la konspiranti qui poniardagis lu.

13. Che forjisto la spiso esas ligna: *vd*. Che botisto, omna shuo kun truo.

14. De la ovo til la pomo[4]: *de la komenco til la fino*.

15. De la ovo: *de la komenco*.

16. Del katedro[5]: *afektaceme, pretendeme, kun profesorala tono exajerata*.

17. De musho facar elefanto: *exajerar*.

18. Dependas judiko del propra butiko: *omnu havas sua opiniono o vidpunto*.

19. Diferas la boko, diferas la voko: *omnu havas sua opiniono o vidpunto*.

20. Divers universo, diversa konverso: *omnu havas sua opiniono o vidpunto*.

21. Docar la patro nia al vikario: *dicesas kande ulu afektacas sajeso avan altru qua vere konocas la temo*.

---

[4] La Romani komencis sua repasti per ovo e finis li per pomo.

[5] Segun la kredo katolika, la papo es neeroriva kande il parolas del katedro, t.e. del stulo di Santa Petrus.

22. Donar a Deo la havaji di Deo ed a Caesar la havaji di Caesar: *donar a singlu lua havaji*.

23. Dum respiro, riespero: *on devas tenar la espero dum vivar, en omna *situacioni.*

24. Ek la maxim pura aquo: *dil maxim bona speco*.

25. Ek la sama farino: *samspeca.*

26. Elevar (ulo) til la sepesma cielo: *laudegar (ulo).*

27. En la Greka kalendi[6]: *nultempe.*

28. En la mezo stacas vertuo: *on devas evitar la fanatikeso dil extremi.*

29. En la vino lo vera: *vino helpas laxigar la mento e dicar veraji ordinare tacata.*

30. Erektar monumento plu duriva kam bronzo[7]: *facar verko quan memoros la futura generacioni.*

---

[6] La kalendi ne existis en la Greka kalendario.
[7] Segun verso da Horatius: *exegi monumentum ære perennĭus* (*Odes, Liber* III, 30, 1).

31. Esar en ivora turmo: *esar en loko tre shirmata, for omna sucii e problemi*.

32. Esar la portreto di ulu: *esar tre simila ad ulu*.

33. Es lansita la kubo![8]: *omno facebla es ja facita; nun on vartez la rezultajo.*

34. Espadagar pike e tranche: *espadagar friskante ad omna latero.*

35. Espadagar pinte e tranche: vd. Espadagar pike e tranche

36. Facar tabelo vakua: *eliminar od obliviar omna nocioni o rezultaji antea*.

37. Falar de sitelo a barelo: *irar de malajo a malajo plu granda.*

38. Falar en la brakii di Morpheus: *dormeskar*.

39. Finas ye fisho muliero supre tre bela[9]: *la verko komencas tre bele ma finas tre lede.*

---

[8] Latine: *alĕa iacta est!* Aludo pri hazardala ludi dum qui on lansas kubi ante facar ula movo o rezolvo.

40. Fishi natas kun efiko mem sen vua expliko: *dicesas kande ulu afektacas sajeso avan altru qua vere konocas la temo*.

41. Fishi savas pri nato mem sen vua traktato: vd. Fishi natas kun efiko mem sen vua expliko.

42. Flexebla quale ramo di oziero: *tre flexebla*.

43. Frapar pike e tranche: vd. Espadagar pike e tranche.

44. Ganso-marche: *l'uni dop l'altri en unopa lineo.*

45. Gardar per la okuli: *esforcar ne perdar la vido di ulu od ulo.*

46. Harda quale monto granita: *tre harda*.

47. Havar (ulu) sub la pantoflo: *koaktar ulu obediar*.

48. Homo, volfo di homo: *la homi pro avideso atakas l'uni l'altri.*

---

[9] Tale versifis Horatius pri absurda pikturo: *desĭnit in piscem mulĭer formosa superne* (*Ars poetica*, v. 1-5).

49. Ho tempo, ho mori![10]: *klamo kontre la degenero dil mori en la nuna generacioni*.

50. Inter martelo ed amboso: *inter du situacioni egale desfacila.*

51. Joyo-trublero: *persono qua per sua problemi o tristeso sempre trublas la joyo od amuzeso di altri.*

52. Kameleono: *persono qua ofte chanjas sua opinioni*.

53. Kun la helpo da Deo, mankas nultempe dineo: *Deo helpas en omna situacioni*.

54. La lasta ma ne balasta: *la lasta ma ne la minim importanta*.

55. La naturo ne facas salti: *omno en la naturo evolucionas gradope*.

56. La suno brilas por omni: *omni darfas juar la sama chanci*.

57. Leonala parto: *maxim granda parto.*

58. Ludar ye celo-trovo: *ludar tale ke unu celas su ed altri esforcas trovar lu.*

---

[10] Segun diskurso da Cicero: *o tempŏra! o mores!* (*In Catilinam* I, 2).

59. Melkar kaprulo: *volar ulo neposibla.*

60. Mem guto tre mikra, konstante frapante, traboras la monto granita: *persistante on atingas omno.*

61. Mem Hómeros dormetas tempope: *mem la talentozi eroras.*

62. Memorez, homo, ke tu es polvo ed itere divenos polvo[11] : *memorigo pri la mortiveso dil materiala korpo dil homo*.

63. Me ne mortos tota[12] : *pos la morto restos la verki dal mortinto*.

64. Mento sana en korpo sana[13]: *maxim generala precepto dil homala higieno*.

65. Me timas la Greki, mem la donacanti![14]: *kelka homi es tote ne fidinda, mem se li es afabla e regalema*.

---

[11] Del Biblo (Gen. 3:13): En la Vulgato: *memento, homo, quia es pulvis et in pulvĕrem revertēris*.
[12] Segun verso da Horatius: *non omnis morĭar* (*Epistolæ*, III, 30, 6).
[13] Segun verso da Iuvenalis (*Satyra X*, 356): *mens sana in corpŏre sano*.

66. Me venis, vidis, vinkis[15]: *historiala citajo por qualifikar entraprezo tre rapida e sucesoza*.

67. Nul dio sen lineo[16]: *omnadie on devas laborar e facar ulo utila*.

68. Nulo nova sub la suno[17]: *nulo eventis de pos ke on lastafoye parolis pri la kozo o vidis ol*.

69. Obstinema quale kapro: *tre obstinema*.

---

14 Segun Vergilius (*Æneis*, II, 49), tale klamis la Troyano Laokóon (*timĕo Danăos et dona ferentes*) kande il vidis la ligna kavalo quan la Greki donace duktabis til Troía. Justifikebla timo, nam la kavalo ne esis masiva: en lua kavajo turbe blotisis soldati Greka, pronta ekirar e konquestar la urbo, quo fakte eventis...

15 Segun Plóutarkhos (*Caes.* 50) e Suetonius (*Iul.* 37.) per ca vorti (*veni*, *vidi*, *vici*) Caesar letre anuncis ad amiko sua vinko super Pharnákes, en Zela, urbo di rejio Póntos.

16 Segun Plinius la olda (*Historia Naturalis*, XXXV, 84), la Greka piktisto Apelles havis ta moto (*nulla dies sine linĕa*).

17 Del Biblo (*Ecclesiastes*, 1:9). En la Vulgato: *nihil sub sole novum*.

70. Okuli blu-cernita: *okuli cirkondita da blua cirkli pro ne dormir o recevir bato.*

71. Omno facila por mento habila: *homi habila facile solvas omna problemi*.

72. Omno-sufranto: *persono qua mustas entraprezar omnasorta labori, mem le maxim tediva o harda*.

73. Omno-tushero: *persono qua intruzas su en omna aferi, mem en olti exter lua resortiso*.

74. On ne povas manjar sua kuko e konservar ol: *on ne povas volar samtempe ulo ed olua kontreajo*.

75. Pano e cirko-ludi![18]: *nutrivo ed amuzi, yen omno dezirata da homi sen kulturala sorgi*.

76. Parturis muson la monto: *granda entraprezo abutis a mikra rezultajo.*

77. Peko-kapro: *la viktimo quan omni akuzas pro erori e kulpi facita ne da lu ipsa, ma da altri*.

---

[18] Segun Iuvenalis (*Satyra* X, 81), nur ton (*panem et circenses*) volis la Romana populo en lua epoko.

78. Pekunio ne odoras[19]: *la origino di pekunio tote ne importas*.

79. Pisar exter la poto: *adulterar*.

80. Pláton es amika, ma plu amik es lo vera: *on devas egardar vereso prefere kam amikeso.*

81. Plu bona tarde kam nultempe: *es plu bon agar ulo pos la fristo kam tote ne agar ol*.

82. Po lua pezo ek oro: *tre chere*.

83. Por inteligento, poka komento: *inteligenta homo ne bezonas multa expliki*.

84. Pri kolori e gusti ne disputez: *es tote vana disputar pri personala preferi.*

85. Prizentar perli a porki: *donacar ulo quan la donacario ne prizas o ne savas uzar*.

86. Pro amo al kandelo kato lekas la kandeliero: *kande la skopo semblas*

---

[19] Latine: *pecunĭa non olet*. Segun Suetonius (Vesp. 23), imperiestro Vespasianus reprimandesis da lua filiulo Titus pro impostir la publika urineyi. la publika urineyi. Lore la patro flarigis dal filio moneto-peco aquirita per la taxo, por montrar ke pekunio ne havas odoro.

neatingebla, on elektas skopo plu mikra, plu facila o min importanta.

87. Proteo: vd. Kameleono.

88. Quala bardo, tal egardo: *omnu havas sua opiniono o vidpunto.*

89. Quala patro, tala filio: *la filii tendencas imitar la genitori*.

90. Quanta nacioni, tant opinioni: *omnu havas sua opiniono o vidpunto.*

91. Quante plu multi, tante plu stulti: *homi tendencas perdar sua prudenteso kande li trovesas en turbo*.

92. Querar lano de asno: *volar ulo neposibla.*

93. Richo havas korni, povro havas dorni: *richi havas multo, kontre ke povri havas poko*.

94. Se decas komparar mikri a grandi[20]: *egardante omna proporcioni*.

---

[20] Segun verso da Vergilius (*Georgica*, IV, 176), qua komparis celuli da abeli a konstrukturi da ciklopi: *si parva licet componĕre magnis*.

95. Sentar su quale fisho en aquo: *sentar su tre komfortoza, tre libera, sen embaraso*.

96. Singla persono kun sua rezono: *omnu havas sua opiniono o vidpunto.*

97. Stone surda: *tre surda*.

98. Sub Iuppiter: *sub la libera cielo*.

99. Tempo es pekunio: *la tempo es tro valoroza por ke on disipez ol*.

100. Tempo remedias omno: *la tempo efacas omna dolori e malaji*.

101. Tenar la volfo ye l'oreli[21]: *apene dominacar l'enemiko*.

102. Trusar la maniki: *prontigar su por tasko o laboro.*

103. Ucelo rara, ucelo kara: *vizitanto dezirata, qua tamen venas neofte*.

104. Un hirundo printempo ne facas: *la unesma manifesto di fenomeno ne signifikas ke la tota fenomeno quik aparos*.

[21] Volfi ya havas kurt oreli!

105. Uni havas korni, altri havas dorni: *uni havas multo, kontre ke altri havas poko*.

106. Vanitato di vanitati, ed omno es vanitato[22]: *omno esas iluziona e deceptiva*.

107. Venas veneno del kaudo[23]: *ulo quo semblis nenociva portas tamen atako o danjero en la fino.*

108. Voco di klamanto en dezerto[24]: *diskurso, parolo o verko quan nulu atencas*.

109. Ye hazardo dil menuo: *sen presavo pri la prizentota kozo.*

110. Yuro dil unesma nokto[25]: *darfo uzar ulo kom unesma.*

---

[22] Del Biblo (*Ecclesiastes*, 1:2). En la Vulgato: *vanitas vanitatum, et omnia est vanitas*.
[23] Aludo pri skorpiono.
[24] Del Biblo (Ioannes, 1:23). En la Vulgato: *vox clamantis in deserto*.
[25] Latine: *ius primæ noctis*. Aludo jokoza pri mezepokala kustumo, segun qua suzerenuli darfis juar la unesma sexuago kun jus spozigita virgino plebeya...